

КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ИНВЕСТИЦИЯЛАШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Эргашев Илхомжон Икромович

Андижон иқтисодиёт ва қурилиш институти

“Ижтимоий-иқтисодий фанлар” кафедраси и.ф.ф.д (PhD).

Шаробиддинов Аҳрорбек Қосимжон ўғли

Андижон иқтисодиёт ва қурилиш институти

Бухгалтерия хисоби ва аудит йўналиши 2-босқич талабаси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7944563>

Аннотация: Иқтисодиётни глобаллашуви шароитида мамлакатимизда амалга оширилаётган туб таркибий ислохотлар натижасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик иқтисодий ўсиш барқарорлигини таъминлашнинг муҳим омили сифатида баҳоланмоқда. Хусусан ушбу тезисда, сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг турли соҳа ва тармоқлари ривожланиш даражасининг барқарорлигини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш, аҳоли бандлиги даражасини ошириш ва даромадлари базасини мустаҳкамлаш, мамлакатдаги рақобат ва ишбилармонлик муҳитини такомиллаштиришда айнан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик муҳим аҳамият касб этиши ёритиб ўтилган.

Калит сўзлар: кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик, инвестицион фаолият, инфратузилма.

Иқтисодиётни глобаллашуви шароитида мамлакатимизда амалга оширилаётган туб таркибий ислохотлар натижасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик иқтисодий ўсиш барқарорлигини таъминлашнинг муҳим омили сифатида баҳоланмоқда. Хусусан, сўнгги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётининг турли соҳа ва тармоқлари ривожланиш даражасининг барқарорлигини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш, аҳоли бандлиги даражасини ошириш ва даромадлари базасини мустаҳкамлаш, мамлакатдаги рақобат ва ишбилармонлик муҳитини такомиллаштиришда айнан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик муҳим аҳамият касб этади.

Президентимиз Ш.М. Мирзиёев таъкидлаганларидек, “Фаол тадбиркор деганда, биз рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга қодир, энг муҳими, янги иш ўринлари яратиш, нафақат ўзини ва оиласини боқадиган, балки бутун жамиятга наф келтирадиган ишбилармон инсонларни тушунамиз. Бундай тадбиркорлар сафини кенгайтириш, жумладан, юқори технологиялар, илм-фаннинг энг сўнгги ютуқларига асосланган техника ва асбоб-ускуналарни мамлакатимизга олиб келиш ва жорий этиш учун уларга муносиб шароитлар яратиш бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши шарт”[1]. Президентимиз томонидан коронавирус пандемиясидан кейинги даврда янгича ёндашув ва инструментларни қўллаш орқали иқтисодиётда ўсиш суръатларини таъминлаш учун барча имкониятлар борлигини таъкидлаб, шу борадаги 8 та асосий йўналишни кўрсатиб ўтди. Ушбу йўналишлар асосида ривожланишда кичик бизнес иқтисодиётнинг “ўсиш нуқтаси” этиб белгиланди. Шу билан бир қаторда, юқори технологияли тармоқларда кичик бизнес ҳиссаси камлиги қайд этилиб, бундай субъектларни давлат томонидан рағбатлантириш механизмини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди ва ҳудудларда кичик саноат зоналари ташкил этиш бўйича

топшириқлар берилди[2]. Юқорида билдирилган фикрларга таянган ҳолда айтиш мумкинки, кейинги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасининг инвестицион жозибадорлигини ошириш, жумладан, кичик корхоналарнинг самарали инвестицион фаолият юритишини таъминлашга қаратилган давлат дастурларини ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишга устуворлик қаратилади.

“Мамлакатимизда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг устувор йўналишларидан бири бу кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, ушбу соҳада аҳоли бандлигини рағбатлантириш, шунингдек, соҳани инвестициялаш самарадорлигини ошириш ҳисобланади”[3]. Бунда мамлакатимида фаол тадбиркорлик муҳитини ривожлантириш, уларга бизнес юритиш учун қулай шарт-шароитлар яратишга қаратилган мақсадли давлат дастурларини изчил амалга оширилишига катта эътибор қаратилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти таъкидлаб ўтганларидек, “Фаол тадбиркор деганда, биз рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга қодир, энг муҳими янги иш ўринлари яратиб, нафақат ўзини ва оиласини боқадиган, балки бутун жамиятга наф келтирадиган ишбилармон инсонларни тушунамиз. Бундай тадбиркорлар сафини кенгайтириш, жумладан, юқори технологиялар, илм фаннинг сўнгги ютуқларига асосланган техника ва асбоб ускуналарни мамлакатимизга олиб келиш ва жорий этиш учун уларга муносиб шароитлар яратиш бизнинг биринчи галдаги вазифамиз бўлиши шарт”[4]. Ушбу мақсадларга эришишда “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш доирасида бизнес юритиш тартиб-таомилларини сезиларли даражада соддалаштириш, инфратузилмани яхшилаш ва молиявий манбаларни кенгайтириш орқали тадбиркорликнинг изчил ўсиши таъминланмоқда”[5].

Хулоса ўрнида шуни айтиш керакки кейинги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес соҳасини инвестициялаш самарадорлигини оширишнинг иқтисодий механизмини такомиллаштиришда тараққий этган мамлакатлар амалиётини қиёсий таҳлил қилган ҳолда улардан мамлакатимиз амалиётида ижодий фойдаланиш имкониятларини аниқлаш лозим бўлмоқда. Таҳлилларга кўра, аксарияти тараққий этган мамлакатларда кичик бизнесни инвестициялаш чора-тадбирлари давлат томонидан ушбу соҳани қўллаб-қувватлашга қаратилган дастурларнинг таркибий қисмларидан ҳисобланади. Бунда кичик бизнес субъектларини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, жумладан, ушбу соҳа учун субсидиялар ажратиш, уларни зарурий ҳом-ашёлар билан таъминлаш билан бир қаторда тегишли молиявий имтиёزلарни жорий қилиш чора-тадбирларини ўзида мужассамлаштирган давлат буюртмаларини шакллантириш усулидан кенг фойдаланилади. Давлат буюртмаларини шакллантириш усули орқали кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожланишини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг бошқа усулларга нисбатан афзаллик жиҳатлари талайгина ҳисобланади :

References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 29.12.2018 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/4057>.

2. Иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш бўйича асосий йўналишлар белгиланди. 09.06.2020 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/3639>
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳмар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак” // – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. 20-б.
4. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 29.12.2018 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/4057>
5. Иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш бўйича асосий йўналишлар белгиланди. 09.06.2020 й. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий веб-сайти маълумотлари асосида <https://president.uz/uz/lists/view/3639>
6. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳмар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак” // – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. 20-б.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатларини кучайтириш, тадбиркорлик ташаббусларини қўллаб-қувватлаш борасидаги ишларни ташкил қилиш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар, шунингдек, тадбиркорлик субъектларининг молиявий ресурслар ва ишлаб чиқариш инфратузилмасидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш тўғрисида”ги ПФ-5780-сон Фармони, 13.08.2019 й. <https://lex.uz/ru/docs/4473481>
8. Файзиева Н.Ш. Ривожланган мамлакатларда хусусий тармоқни молиялаштириш тажриба ваамалиёти. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий электрон журнали. № 3, июнь, 2019. Б. 3-12.
9. www.elibrari.ru/item.asp?id=32655152